

Toelichting reactie op aanscherping kwalificatie termen rondom burgerschap

Consultatie ronde MBO platform

d.d. 5 februari 2016

van: Rutgers, contactpersoon Ineke van der Vlugt/i.vandervlugt@rutgers.nl

“Onderstaande kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap vereisen een kritische denkhouding bij de deelnemers. Van het onderwijs wordt daarom verwacht dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van kritische denkvaardigheden bij de deelnemers met het oog op het bevorderen van hun weerbaarheid.”

Rutgers, landelijke kenniscentrum seksualiteit, is voorstander van bovenstaande aanscherping van generieke kwalificaties van burgerschap in het MBO onderwijs. Echter wij willen hierbij graag een aantal kanttekeningen plaatsen:

- In de toelichting wordt gerefereerd aan de maatschappelijke onrust in onze multiculturele samenleving en risico op radicalisering. De ontwikkeling van kritische denkvaardigheden is zeker ook van toepassing op het thema seksualiteit. Juist rondom dit thema leven uiteenlopende waarden en normen die soms botsen in onze samenleving. Denk aan thema's zoals gelijkwaardigheid in man/vrouw verhoudingen, rolopvattingen, genderverwachtingen, denkbeelden over seksuele relaties en seksuele activiteit, abortus en anticonceptie, en homoseksualiteit. Graag zien wij in de toelichting expliciet aandacht voor het thema seksualiteit.
- De ontwikkeling van kritische denkvaardigheden met het oog op bevordering van hun weerbaarheid zal niet afdoende zijn. Weerbaarheid veronderstelt dat men zelf opkomt voor eigen grenzen waarmee grensoverschrijdend of kwetsend gedrag voorkomen kan worden. Wij weten uit onderzoek dat er voor bevordering van weerbaarheid en preventie van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag meer nodig is. Dit vraagt ook inzicht in welk (seksueel/relatieel) gedrag wel of niet acceptabel of toelaatbaar is, een positieve attitude ten aanzien van respectvolle en gelijkwaardige relationele omgang, impulscontrole en communicatieve vaardigheden om (seksuele) wensen en grenzen te uiten en te respecteren van elkaar. Wij zouden graag meer onderbouwing zien voor de veronderstelde relatie tussen ontwikkeling van kritische denkvaardigheden en bevordering van weerbaarheid.
- Binnen het thema burgerschap in het MBO zou meer nadruk gelegd kunnen worden op de vorming van respectvolle en gelijkwaardige (seksuele/intieme) relaties. Juist in het MBO gaan veel leerlingen voor het eerst intieme relaties aan

- en bereiden ze zich voor op een zelfstandige plek en participatieve rol in de samenleving. Onderzoek (bijv. Seks onder je 25^e, 2012) laat zien dat juist leerlingen in het MBO extra kwetsbaar zijn voor seksuele intimidatie, seksuele uitbuiting, seksuele grensoverschrijding. Ook binnen het MBO zijn er regelmatig signalen dat leerlingen zich niet voldoende veilig voelen (denk aan homonegatief gedrag, conservatieve rolopvattingen en seksuele intimidatie, sexting, etc). Binnen (sociaal) burgerschap zou er goed een link gemaakt kunnen worden met sociale veiligheid.
- De ontwikkeling van kritische denkvaardigheden met oog op weerbaarheid vraagt ook expliciete deskundigheid van docenten. Tot nu toe blijkt telkens weer dat . thema's zoals radicalisering maar zeker ook seksualiteit voor docenten vaak lastige thema's zijn om deze bespreekbaar te maken. Dit vraagt enerzijds meer generieke deskundigheid maar zeker ook thematische deskundigheid. Denk aan informatie over de schaal waarop bepaald (seksueel) gedrag, denkbeelden of opvattingen over seksualiteit in bepaalde groepen voorkomt, wat impact is van bepaalde denkbeelden, hoe je kwetsende opmerkingen of discriminerende denkbeelden herkent en hoe je deze doelgericht en constructief bespreekbaar maakt met oog op bevordering respectvolle omgang en (seksuele) weerbaarheid.
- Er zou ook meer aandacht moeten zijn voor effecten en impact van onderwijsmethoden of werkwijzen om kritisch denkvermogen van leerlingen te bevorderen met oog op weerbaarheid (rekening houdend met diversiteit en verschillende ontwikkelingsniveaus) en wat dit vraagt aan generieke en thema specifieke competenties van docenten zelf.. Hierop is meer onderzoek gewenst.